

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО, ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС

DOI 10.18524/2304-1587.2018.2(33).146767

УДК 342.92: 330.1:338.1

О. В. Гаран

доктор юридичних наук, доцент

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова,

кафедра адміністративного та господарського права

Французький бульвар, 24/26, Одеса, 65058, Україна

СУЧАСНИЙ СТАН РОЗУМІННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ КОНКУРЕНЦІЇ В УКРАЇНІ

У статті висвітлені актуальні питання, пов'язані з науковим розумінням категорії «державне регулювання економічної конкуренції» в національній економіці України через призму дослідження мети та ролі державного регулювання в зазначеній сфері і визначення системи учасників конкурентного середовища.

Акцентована увага на тому, що одне із головних завдань держави в економіці – створення здорового конкурентного середовища, а розвиток та вдосконалення інституційного та правового поля регулювання конкуренції – один із дієвих механізмів підвищення конкурентоспроможності національної економіки.

Ключові слова: економічна конкуренція, державне регулювання, економіка, конкурентне середовище.

Постановка проблеми. Викликами сьогодення є ефективне реформування економіки країни за рахунок інституалізації, метою якої є кардинальна переорієнтація економічних інтересів суб'єктів господарювання. Важливою складовою економічного середовища виступає конкурентне середовище. Воно формує підґрунтя для існування економіки, а створення конкурентного механізму функціонування економічної системи є першочерговим завданням реформ, які сприяють створенню умов для здійснення прогресивних ринкових перетворень. Тому сучасний стан національної економіки потребує постійного удосконалення форм та засобів державного регуляторного впливу на відносини конкуренції, пошуку критеріїв для встановлення меж державно-правового втручання у сферу конкуренції.

При формуванні конкурентного середовища, в якому реалізуються економічні інтереси суб'єктів господарювання, необхідно враховувати функ-

ціональність та зрозумілість конструкцій механізмів державного регулювання.

Тому, без всякого сумніву, дослідження конкуренції є актуальним. Також актуальність дослідження підсилюється економічними та політичними аспектами, зокрема:

А) недостатністю інвестиційних ресурсів. Наприклад, в рейтингу за групою «Інновації» у 2015 р. Україна посіла 54 місце, у 2016 році – 52 місце, а у 2017 році – опустилася на 61 місце [1].

Б) наявністю трудової кризи в Україні, обумовленої такими факторами: трудовою міграцією за кордон кваліфікованих працівників; еміграцією українців, які виїждять за кордон на навчання та т.п. Так, за даними дослідження Expat Insider, станом на кінець 2017 року в Польщі працювало близько 1,2 мільйонів українців, але на думку вітчизняних демографів, ця цифра – щонайменше на півмільйона більша.

В) незначною часткою експортного сектору. Наприклад, у 2017 році обсяги експорту з України до ЄС зросли на 27%, а обсяги імпорту з ЄС до України – на 22%, причому загальний обсяг торгівлі збільшився на 24%. У 2018 році обсяги торгівлі між ЄС та Україною продовжують зростати [1].

Г) значною часткою у формуванні ВВП національних домогосподарств – до 68%.

Окремим напрямом, що актуалізує обрану тему дослідження, є переосмислення впливу державного регулювання на економічну конкуренцію у площині Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (від 27.06.2014 р.) [2].

Дана Угода запустила приведення законодавства України у відповідність із нормативно-правовими актами ЄС і дозволяє українським підприємствам отримувати стабільний та передбачуваний привілейований доступ до найбільшого єдиного ринку у світі, що має понад 500 млн. споживачів, а підприємства ЄС можуть отримувати вигоду від полегшеного доступу до українського ринку та налагодити нові відносини з постачальниками й партнерами.

Р. Б. Шишка зазначає, що державне регулювання економічними процесами є важливою сферою для вітчизняної економіки, а підвищення її конкурентоспроможності є одним із шляхів виходу України на траєкторію сталого розвитку [3].

Тому належним чином налаштовані правові інструменти впливу на економічну конкуренцію, а також структуру, функції правових засад державного регулювання економічної конкуренції, їх взаємодію та взаємопов'язаність, призводять не тільки до захисту економічної конкуренції, а й сприяють функціонуванню сучасної ринкової економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій дозволяє стверджувати, що запропонована тема є недостатньо розробленою, хоча полеміка щодо державного впливу на конкурентне середовище не є новою для науки. Проблематику, що досліджується у цій статті, розглядали І. Ансофф, Г. Азоєва, О. Бакалінська, З. Борисенко, В. Гейць, А. Гриценко, А. Ігнатюк, В. Єременко, Н. Корчак, В. Мороз, В. Савчук, Н. Трегубець, О. Шнипко, Р. Фатхутдінова, А. Юданова та інші.

У наукових працях І. Ансоффа та М. Портера закладено теоретичні основи щодо розуміння понять «конкуренція», «конкурентоспроможність»,

«конкурентні переваги», їх взаємозв'язок та вплив на процеси планування та стратегічного управління підприємством [4], [5].

Й. Шумпетер наголошує, що досконала конкуренція для суспільства – це стимул для мінімізації витрат і максимального наближення оплати праці до її граничної продуктивності. Ефективна конкуренція – це конкуренція нового типу, побудована на новаторстві [6].

Помітною подією щодо цієї проблематики став вихід у світ монографії Н. М. Корчак, де висвітлюються господарсько-правові аспекти державного регулювання відносин конкуренції в Україні та зазначено, що закони ринкового механізму створюють об'єктивну межу для втручання держави в економіку в цілому [7].

Попри велику кількість наукових досліджень, питання правового розуміння сутності конкуренції залишаються складними, тому що більшість робіт були опубліковані до 2014 року і, зрозуміло, не могли в силу об'єктивних умов враховувати новітні вимоги та виклики в цій галузі. Тобто, велика кількість науковців досліджувала питання економічної конкуренції, але питання державного регулювання конкуренції в національній економіці не втрачають своєї актуальності і тому потребують подальшого дослідження із урахуванням реалій сьогодення.

Метою статті є розробка та систематизація теоретичних засад державного регулювання економічної конкуренції в Україні та визначення пріоритетних векторів реалізації національної конкурентної політики, враховуючи наявні теоретико-доктринальні положення та норми діючого законодавства.

Виклад основного матеріалу. Конкуренція в ринковій економіці відіграє роль саморегулюючого механізму ринку, що забезпечує формування та функціонування ефективної економіки [8].

Загальною метою державного регулювання є створення ефективних конкурентних відносин за рахунок реалізації на практиці бажаної моделі поведінки учасниками цих відносин за допомогою засобів державного впливу. Визначення моделі поведінки обумовлено, в першу чергу, метою державного регулювання економічної конкуренції – забезпечення функціонування економіки на основі розвитку конкурентних відносин і запровадження добросовісних засад конкуренції.

Зазначена мета реалізується через завдання, які визначають вектори впливу держави на економічне середовище. Так, основними напрямками здійснення державного регулювання у сфері економічної конкуренції є:

- захист прав споживачів, які в більшості випадків є більш економічно слабкими у порівнянні із іншими учасниками ринкових відносин;
- стимулювання розвитку суперництва між товаровиробниками за споживачів, і як наслідок – вдосконалення виробництва та продажу товарів, послуг, робіт; розширення їх асортименту; покращення якості; оптимізація цін та т.п.

Застосування державного регулювання конкуренції обумовлено наявністю у економічній конкуренції негативних рис, що завдають шкоди конкурентному середовищу, більшості її учасників – виробникам і споживачам, у зв'язку із чим, держава змушена втручатися в економічну конкуренцію для підтримання значного рівня конкурентності ринкового середовища, захисту законних інтересів економічно слабких його учасників [9].

Тобто, здійснення державного регулювання у сфері економічної конкуренції пов'язано із необхідністю забезпечити баланс інтересів суб'єктів господарювання та споживачів. З точки зору узгодження протилежних інтересів товаровиробників під час конкурентної боротьби у учасників конкурентного середовища акумулюються внутрішні сили прогресивного вектору розвитку.

Конкурентні відносини трансформуються під впливом змін, пов'язаних з глобалізацією, нерівномірністю розвитку, загостренням конкурентної боротьби між країнами, регіонами і учасниками ринку.

Чітке розуміння сутності поняття «економічна конкуренція» дозволяє більш ефективно здійснювати державне регулювання конкурентних відносин, враховуючи особливості учасників цих відносин, визначаючи чинники конкурентної боротьби, розробляючи, при цьому, нові методи і стратегії її ведення.

На необхідність застосування механізмів державного впливу на конкурентне середовище впливає загострення конкурентної боротьби між вітчизняними виробниками під впливом таких чинників як: скорочення внутрішнього платоспроможного попиту через зниження реальних доходів населення; складні умови ведення бізнесу, обумовлені розривом торговельних відносин з партнерами, зростанням собівартості виробництва через девальваційні процеси тощо.

Враховуючи необхідність держави узгоджувати інтереси усіх учасників економічних відносин, виникає необхідність чітко визначитися з їх складом.

Усіх суб'єктів економічної конкуренції можливо умовно поділити на три групи, в залежності від їх впливу на конкурентне середовище:

- 1) виробників продукції, товарів, робіт, послуг;
- 2) споживачів продукції, товарів, робіт, послуг;
- 3) суб'єктів, які регулюють відносини у сфері конкуренції.

Досліджуючи питання щодо здійснення державного впливу на економічну конкуренцію, неможливо оминати увагою суб'єктів, які регулюють відносини у зазначеній сфері. Цих суб'єктів, в залежності від інтересів, можливо поділити на дві великі групи:

3.1) суб'єкти, які діють з метою підтримання конкурентного середовища, попередження та недопущення негативних проявів конкуренції та монополізму. Як правило, це уповноважені державою органи, які наділені відповідною компетенцією у сфері економічної конкуренції. Такі суб'єкти, в більшості випадків, діють в інтересах держави і суспільства. Необхідність акцентувати увагу на їх статусі та ролі у сфері конкуренції має не тільки науковий інтерес, але і практичний. Так, до групи таких суб'єктів відносяться регуляторні та контролюючі органи, і діють вони у спосіб, визначений законодавством, в межах своєї компетенції, тобто це, як правило, уповноважені органи влади або органи, яким делеговані такі повноваження. Яскравими представниками цієї групи є Антимонопольний комітет (далі – АМКУ), Міністерство енергетики та вугільної промисловості України та інші.

3.2) суб'єкти, які в силу певних обставин мають можливість впливати на інших учасників ринку та споживачів шляхом встановлення своїх умов доступу до ринку продукції, товарів, послуг, робіт або їх реалізації. Зазначена група суб'єктів діє у власних інтересах, завдаючи шкоду іншим

учасникам, тому для них встановлюються певні обмеження для зменшення рівня шкоди. Представники цієї групи – потенційні (або реальні) порушники конкурентного законодавства. До цієї групи можна віднести природні монополії, «крупних гравців» на певних видах ринків та ін. [9].

Держава в особі уповноважених органів забезпечує створення конкурентного середовища та підтримання певного економічного порядку, захист економічної конкуренції шляхом здійснення контрольних функцій у сфері нормативно-правового забезпечення та економіки, притягнення винних у порушенні правил економічної конкуренції до відповідальності.

Державне регулювання економічної конкуренції забезпечується за допомогою системи заходів, які здійснюються уповноваженими органами і спрямовані на попередження недобросовісної конкуренції та монополістичних зловживань, їх усунення та застосування заходів відповідальності до порушників встановлених державою правил у сфері економічної конкуренції.

Економічна конкуренція віддзеркалює відносини між суб'єктами господарювання, які проявляються в боротьбі за найвигідніші умови вкладення капіталу, в результаті чого формуються різні моделі ринку та задовольняються потреби як суспільства, так і окремих споживачів.

Аналізуючи наукову літературу та законодавство України, можна констатувати відсутність єдиної точки зору щодо розуміння поняття «економічна конкуренція». Дана полеміка має не тільки теоретичне, а й практичне значення. Незважаючи на різноманітність думок щодо поняття «економічна конкуренція», усі дослідники одноставно наголошують, що саме вона є необхідним чинником динамічного поступу суспільства, оскільки формує економічну свободу. І тому, наукова визначеність категорії «економічна конкуренція» буде сприяти переоцінюванню та вдосконаленню підходів до ведення бізнесу, посилювати та активізувати приватну ініціативу, стимулювати розвиток виробництва й ефективне використання обмежених ресурсів, сприяти підвищенню конкурентоспроможності національної економіки та досягненню високих темпів економічного зростання.

Економічна конкуренція як об'єкт державного регулювання є складним явищем, який постійно змінюється під впливом багатьох чинників, в тому числі і глобалізаційних процесів, що зумовлює зміни концептуальних підходів розуміння державного впливу на конкурентні відносини.

О. Б. Осінська наголошує, що при формуванні поняття «економічна конкуренція» потрібне врахування необхідності гармонійного поєднання соціальних, природних та економічних пріоритетів розвитку суб'єктів глобалізованого простору. Через поєднання соціальних і ринкових цілей відбувається забезпечення ситуації, коли соціальні показники досягаються за рахунок економічних і, навпаки, розкриває сутність соціально орієнтованих конкурентних відносин [10].

Державне регулювання конкурентних відносин забезпечується завдяки системі заходів, які використовують уповноважені державою особи для створення ефективного конкурентного середовища.

Система державного регулювання економічною конкуренцією в Україні включає 4 основні складові:

- нормативно-правове регулювання;
- надання дозволів на економічну конкуренцію та узгоджені дії;

- контроль за станом конкурентного середовища;
- застосування до порушників санкцій.

Першою складовою системи держаного регулювання конкурентного середовища є *нормативно-правове регулювання*.

О. Юдіцький зазначає, що державний регулятивний вплив на економічну конкуренцію здійснюється за допомогою правових, організаційних та економічних засобів [11].

До правових засобів належить прийняття регуляторних актів щодо правил поведінки органів управління і суб'єктів господарювання в господарській сфері. Тобто, нормативно-правове регулювання створює підґрунтя для реалізації інших складових державного регулювання та визначає «правила гри» в конкурентному середовищі. Наприклад, чинне законодавство регламентує порядок контролю за концентраціями та узгодженими діями. Для реалізації зазначеної мети законодавством передбачено недопущення надання дозволів на концентрацію суб'єктів господарювання за участю осіб, до яких застосовуються санкції, на різних етапах розгляду заяв та справ про концентрацію, для запобігання фактичній легітимізації придбань та злиттів за участю підсанкційних осіб, визначених Законами України «Про внесення змін до деяких законів України щодо захисту економічної конкуренції та удосконалення процедур контролю за концентрацією суб'єктів господарювання» [12], «Про захист економічної конкуренції» [13] та «Про санкції» [14].

Відповідно до Закону України № 2195-VIII від 09.11.2017 р., дозвіл на концентрацію не надається, якщо на дії, вчинення яких потребує одержання такого дозволу органів Антимонопольного комітету України, поширюються спеціальні економічні та інші обмежувальні заходи (санкції), передбачені у частині першій статті 4 Закону України «Про санкції».

Другим важливим елементом системи державного регулювання економічної конкуренції є *надання дозволів на економічну конкуренцію та узгоджені дії, погодження документів та угод, які опосередковують ці відносини*.

Особливе місце серед системи дозволів займають дозволи на концентрацію суб'єктів господарювання, таких як на придбання акцій (часток, паїв) – 81,4% загальної кількості; дозволи на набуття контролю в інших формах – 14%; дозволи на спільне створення суб'єкта господарювання – 3,3% [1].

Наприклад, найпопулярнішим ринком серед наданих Антимонопольним комітетом України дозволів на концентрацію є такі ринки, як:

- сільськогосподарської продукції – 25,7% дозволів від загальної частки наданих дозволів;
- машино- та приладобудування – 14,6%;
- ринки будівництва, нерухомості та будівельних матеріалів – 13,3% [1].

При реформуванні системи дозволів необхідно враховувати, що вони є обов'язковим елементом зменшення тиску на підприємства з боку державних органів. Тому спрощення та прискорення здійснення дозвільних процедур – пріоритетний напрямок в державному регулюванні конкурентного середовища.

Необхідність підвищення конкурентоспроможності вітчизняного виробника вимагає від публічних органів мати ефективну систему обміну та передачі інформації для розробки та впровадження інновацій, ефективних

систем управління, використання можливостей глобальних інформаційних мереж заради збільшення продуктивності управлінських рішень.

Не менш важливим елементом системи державного регулювання економічної конкуренції є *контроль за станом ринку й дотримання її учасниками встановлених правил щодо забезпечення економічної конкуренції з метою попередження правопорушень*.

Відповідно до річного звіту за 2017 рік, органами Антимонопольного комітету України було припинено 256 порушень Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції». З них 81 порушення – у вигляді недобросовісної конкуренції, стосовно яких АМКУ прийнято рішення про накладення штрафних санкцій, та 175 – у вигляді дій, що містили ознаки таких порушень, які було припинено відповідно до наданих органами Комітету рекомендацій суб'єктам господарювання [1].

Четвертим елементом системи державного регулювання економічної конкуренції є *застосування до порушників санкцій*. Застосування санкції передбачає отримання певного результату, тобто економічного ефекту унаслідок вжиття заходів із припинення порушень законодавства про захист економічної конкуренції. Так, загальний розмір штрафних санкцій, накладених у 2017 році, сягав 1803,2 млн. грн., зокрема, попередження неправомірних втрат і витрат юридичних і фізичних осіб у 2017 році становив 2561,0 млн грн, що майже у 1,8 разів (на 79,1%) більше, ніж у 2016 році (1 425,1 млн. грн) [1].

До системи санкцій, які застосовуються за порушення норм конкурентного законодавства, можна віднести: штрафні санкції; блокування активів; заборона участі у приватизації, оренді державного майна резидентами іноземної держави та особами, які прямо чи опосередковано контролюються резидентами іноземної держави або діють в їх інтересах; повна або часткова заборона вчинення правочинів щодо цінних паперів, емітентами яких є особи, до яких застосовано санкції згідно із Законом України «Про санкції» № 1644-VII [13].

Необхідно зазначити, що накладення певних санкцій, відповідно до законодавства про захист економічної конкуренції, фіксується на сайті АМКУ у розділі «Контроль за концентраціями та узгодженими діями», що призводить до посилення контролю за концентрацією суб'єктів господарювання за участю осіб, до яких застосовуються санкції.

Склад основних правопорушень у сфері конкурентного середовища має такий вигляд: порушення у вигляді зловживань монопольним становищем; порушення у вигляді антиконкурентних узгоджених дій суб'єктів господарювання; порушення у вигляді недобросовісної конкуренції; порушення інших видів.

Найбільшу частку у накладених санкціях займають порушення у вигляді антиконкурентних узгоджених дій суб'єктів господарювання – понад 1684,6 млн грн.

Аналізуючи данні річного звіту Антимонопольного комітету України, можна виокремити «нездорову» тенденцію – зростання в структурі санкцій рекомендацій. Наприклад, у 2017 р. із загальної кількості припинених порушень 54% припинено саме шляхом застосування рекомендацій. При застосуванні лише рекомендації замість серйозного штрафу (який може сягати до 10% виручки суб'єкта господарювання за рік), порушник фактично залишається без покарання, тому і буде порушувати норми законодавства,

бо застосування рекомендацій не передбачає створення негативних наслідків майнового характеру і тому відсутні стимули для зміни протиправної поведінки. Застосування фінансових санкцій має профілактичний ефект, бо упереджує бажання здійснювати нові порушення [1].

Наявність численних порушень конкурентного законодавства, починаючи з проблем застосування різних видів санкцій і закінчуючи отриманням відповідних дозволів, свідчать про необхідність створення нових концептуальних засад реформування конкурентного середовища і визначення меж держаного впливу.

Аналіз основних результатів впливу державного регулювання у сфері економічної конкуренції у 2017 році дає змогу виокремити основні тенденції розвитку конкурентного середовища та врахувати їх під час формування Стратегії економічного розвитку України. І тому, виокремлення основних ознак конкурентних відносин є необхідним у площині формування сприятливих інституційних умов для створення належного конкурентного середовища.

Конкурентним відносинам України на даному етапі розвитку економіки притаманні такі ознаки: 1) зменшення загальної кількості респондентів України, що відчують конкуренцію з боку вітчизняних підприємств; 2) відчутні структурні зрушення у розподілі конкурентного середовища; 3) уповільнення розвитку інфляційних процесів; 4) поступове відновлення економічної активності; 5) загострення боротьби за споживача; 6) пожвавлення внутрішньої конкуренції.

Безумовно, враховуючи ознаки розвитку національної економіки, в Україні все більшої значущості набувають завдання, пов'язані з підвищенням ефективності діяльності органів державної влади у сфері захисту та розвитку конкуренції на вітчизняних товарних ринках.

Удосконалення системи державного регулювання конкурентного середовища ґрунтується на чіткому визначенні основних напрямів регулювання, що дозволить сконцентрувати зусилля і максимально приділити увагу тим галузям, де рівень конкуренції високий.

Так, високий рівень внутрішньої конкуренції, в розрізі різних галузей, у 2017 році в Україні мають: підприємства фінансової та страхової діяльності – 72,7%; суб'єкти господарювання у сфері торгівлі – 61%; підприємства виробничої промисловості – 58,5%; агропромислового комплексу – 47,8%; підприємства будівничої діяльності – 41,7% [1].

А високий рівень зовнішньої конкуренції притаманний таким суб'єктам господарювання: машинобудування – 85,7%; фінансової та страхової діяльності – 42,9%; гірничо-металургійного комплексу та транспорту – 33,3% [1].

Обираючи можливі шляхи підвищення ефективності конкурентного законодавства в Україні, слід відзначити, що світова практика знає декілька таких підходів.

Перший підхід для України малоприматний, у зв'язку із тим, що передбачає проведення структурної демонополізації. Наприклад, 90% підприємств в державі мають приватну форму власності, і подібнення підприємств може призвести до зниження їх конкурентоспроможності на зовнішньому ринку.

Другий підхід передбачає полегшення доступу іноземних суб'єктів господарювання на вітчизняний ринок. В умовах гострої економічної, тру-

дової кризи, обмеженості ресурсів, поява ще більшої кількості іноземних суб'єктів господарювання призведе до негативних наслідків для української економіки, соціальної сфери, за рахунок того, що національні товаровиробники є менш конкурентоспроможними.

Третій варіант передбачає здійснення державою в особі уповноважених органів комплексу заходів, спрямованих на розвиток конкуренції, її захист і обмеження монополізму. Зазначений підхід є найбільш придатним для України.

На формування напрямів реформування конкурентного середовища в Україні впливають певні економічні оцінки. Так, оцінка ринку товарів в Україні, згідно з *The Global Competitiveness Report 2018* – 55,3, найкраща – 73 (Сінгапур); оцінка ринку праці в Україні – 59,5, найкраща – 66 (США); оцінка динаміки ділової активності в Україні – 55,3, а найкраща – 86 (США); оцінка інноваційної спроможності України – 39,0, а найкраща – 58 (Німеччина) [15].

Необхідно зазначити, що пріоритетними напрямками реалізації конкурентної політики в Україні є:

- узгодження промислової, структурної, інноваційної, інвестиційної, політики захисту прав споживачів з конкурентною політикою держави, сприяння ефективній конкуренції на основі інноваційної моделі розвитку економіки;
- підвищення конкурентоспроможності національної економіки на внутрішньому й зовнішньому ринках;
- зниження адміністративних бар'єрів входу на товарний ринок та виходу з нього; рівноправний доступ усіх суб'єктів господарювання до всіх видів ресурсів та інформації;
- формування атмосфери взаємної довіри між державними інститутами і суб'єктами господарювання;
- розвиток інфраструктури товарних ринків і застосування сучасних інструментів регулювання діяльності суб'єктів природних монополій;
- урахування праксеологічного фактору при оптимізації діяльності органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування;
- посилення ролі моніторингу за станом економічної конкуренції на різних рівнях;
- гармонізація законодавства про захист економічної конкуренції з європейським законодавством у відповідній сфері та інше.

Висновки.

Державне регулювання конкурентного середовища – це необхідний інструмент досягнення балансу між публічними та приватними інтересами.

Основними складовими системи державного регулювання економічної конкуренції є: нормативно-правове регулювання; надання дозволів на економічну конкуренцію та узгоджені дії; контроль за станом конкурентного середовища; застосування до порушників санкцій. Зазначені складові дозволяють створити певний механізм регулювання економічної конкуренції в Україні.

Державний механізм регулювання економічної конкуренції – це сукупність засобів правового та економічного, організаційного характеру, у межах, визначених законом, впливу держави на структуру ринку та економічну поведінку його суб'єктів, які дають змогу здійснювати ефектив-

ний розподіл ресурсів і, як наслідок, підвищення добробуту населення та розвиток економіки держави.

Національна економіка потребує постійного удосконалення форм та засобів державного регуляторного впливу на відносини конкуренції.

Ключове питання розвитку вітчизняного конкурентного законодавства – пошук критеріїв для встановлення меж державно-правового втручання у сферу конкуренції.

Різноманітність і неоднозначність підходів до економічної конкуренції у сучасних умовах створює необхідність поглиблення теоретичних досліджень конкуренції як необхідного і важливого елемента сучасної економіки.

Низка політичних та соціально-економічних факторів обумовлює потребу в створенні ефективного конкурентного середовища.

Список літератури

1. Річний звіт Антимонопольного комітету за 2017р. URL : <https://drive.google.com/file/d/1Zp-gojNksXXfkf9rTtGMm4fQxf50jb27/view> (дата звернення: 10.10.2018).
2. Угода про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27.06.2014 р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/diyalnist/evropejska-integraciya/ugoda-pro-asociaciyu> (дата звернення: 10.10.2018).
3. Шишка Р. Б., Джумагельдієва Г. Д. Державний регуляторний вплив на відносини конкуренції в Україні. URL: <http://jrnl.nau.edu.ua/index.php/UV/article/viewFile/8224/9835> (дата звернення: 10.10.2018).
4. Ансофф И. Стратегическое управление СПб.: Терра, 2001. 574 с.
5. Портер М. Международная конкуренция : пер. с англ. / М. Портер. М.: Междунар. отношения, 1993. 896 с.
6. Шумпетер Й. А. Теория экономического развития: Исследование предпринимательской прибыли, капитала, кредита, процента и цикла конъюнктуры. М.: Прогресс, 1982. 456 с.
7. Корчак Н. М. Державне регулювання відносин конкуренції в Україні (господарсько-правовий аспект): монографія. К.: Національна академія прокуратури України, 2014. 336 с.
8. Бакалінська О. О. Конкурентне право. Навчальний посібник. Київ, 2009. 380 с.
9. Бакай В. Й Конкурентоспроможність підприємства. URL: http://dn.khnu.km.ua/dn/k_default.aspx?M=k1311&T=02&lng=1&st=0 (дата звернення: 10.10.2018).
10. Осінська О. Б. Теоретичні концепції соціального ринкового господарства. Науковий вісник НЛТУ України, 2009 ,19, 7, 186-192.
11. Юдіцький О. Л. Правові засади економічної конкуренції як об'єкта державного регулювання. URL: <http://academy.gov.ua/ej/ej12/txts/10yolodr.pdf> (дата звернення: 10.10.2018).
12. Про внесення змін до деяких законів України щодо захисту економічної конкуренції та удосконалення процедур контролю за концентрацією суб'єктів господарювання: Закон України від 09.11.2017 р. № 2195-VIII, URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2195-19> (дата звернення: 10.10.2018).
13. Про захист економічної конкуренції: Закон України від 11.01.2001 № 2210-III. Відомості Верховної Ради України, 2001, № 12, Ст. 64.
14. Про санкції: Закон України № 1644-VII від 14.08.2014р. Відомості Верховної Ради, 2014, № 40, Ст. 2018. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1644-18>. (дата звернення: 10.10.2018).
15. The Global Competitiveness Report 2018. URL: <https://www.weforum.org/reports/the-global-competitiveness-report-2018> (дата звернення: 10.10.2018).

Стаття надійшла до редакції 13.10.2018

О. В. Гаран

Одесский национальный университет имени И. И. Мечникова,
кафедра административного и хозяйственного права
Французский бульвар, 24/26, Одесса, 65058, Украина

**СОВРЕМЕННОЕ ПОНИМАНИЕ ГОСУДАРСТВЕННОГО
РЕГУЛИРОВАНИЯ КОНКУРЕНЦИИ В УКРАИНЕ**

Резюме

В статье освещены актуальные вопросы, связанные с научным пониманием категории «государственное регулирование экономической конкуренции» в национальной экономике Украины через призму указания цели и роли государственного регулирования в данной сфере и определения системы участников конкурентной среды.

Акцентировано внимание на том, что одной из главных задач государства в экономике есть создание здоровой конкурентной среды, а развитие и совершенствование правового поля регулирования конкуренции – один из действенных механизмов повышения конкурентоспособности украинской экономики.

Ключевые слова: экономическая конкуренция, государственное регулирование, экономика, конкурентная среда.

O. V. Haran

Odessa I. I. Mechnikov National University,
The Department of Administrative and Commercial Law
Frantsuzskiy Boulevard, 24/26, Odessa, 65058, Ukraine

**MODERN UNDERSTANDING OF STATE REGULATION
OF COMPETITION IN UKRAINE**

Summary

The article highlights current issues related to the scientific understanding of the category “state regulation of economic competition” in the national economy of Ukraine through the prism of indicating the purpose and role of state regulation in this area and defining the system of participants in the competitive environment.

The attention is focused on the fact that one of the main tasks of the state in the economy is to create a healthy competitive environment, and the development and improvement of the legal framework for regulating competition is one of the most effective mechanisms to increase the competitiveness of the Ukrainian economy.

Key words: economic competition, state regulation, economy, competitive environment.